

**KAMER VOOR ONPARTIJDIGHEID EN
BESCHERMING VAN MINDERJARIGEN**

**ZAKEN VAN P.L. en VRM t. NV VLAAMSE
MEDIA MAATSCHAPPIJ**

(dossier nr. 2011/021 en 2011/025)

BESLISSING
nr. 2011/021

17 oktober 2011

In de zaken van P.L. en VRM tegen NV Vlaamse Media Maatschappij,

De Vlaamse Regulator voor de Media (Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen), samengesteld uit:

Dhr J. KAMOEN, *voorzitter*,
Mevr L. D'HAENENS, *ondervoorzitter*,
Dhr H. BLOEMEN,
Mevr D. DE POOT,
Mevr F. FIERS,
Dhr L. HELLIN,
Dhr R. OTTEN,
Dhr M. VAN NIEUWENBORGH,
Dhr T. VAN POPPEL,
Dhr D. VOORHOOF, *leden*

en Mevr M. VAN LOKEREN, *griffier*,

Na beraadslaging op 17 oktober 2011,
Neemt op dezelfde datum de volgende beslissing:

FEITEN EN PROCEDURE

1. Op 4 juli 2011 heeft P.L., via het online klachtenformulier bij de Vlaamse Regulator voor de Media (hierna: de VRM) een klacht ingediend tegen NV Vlaamse Media Maatschappij (hierna: VMMA), met maatschappelijke zetel Medialaan 1 te 1800 Vilvoorde.

De klacht heeft betrekking op de film 'Ken Park', die op 3 juli 2011 om 20u30 werd uitgezonden in het omroepprogramma JIM.

Volgens de klager brengt deze film de lichamelijke, geestelijke en/of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen in gevaar, aangezien de film "*expliciete beelden van pornografische aard*" bevat "*zoals masturbatie en ejaculatie, seksuele betrekkingen met verschillende partners met het in zicht brengen van geslachtsdelen, incestueuze handelingen, seksuele betrekkingen tussen jongeren en volwassenen, promiscuïteit en het verkrijgen van een erectie na het vermoorden met een mes van grootouders*".

De klager stelt zich de vraag of de film 'Ken Park' thuishoort op een jongerenzender en meer bepaald op een dergelijk vroeg tijdstip op een avond tijdens de zomervakantie.

2. Op 30 augustus 2011 heeft de Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen van de VRM ambtshalve een procedure opgestart met betrekking tot de trailers bij de film 'Ken Park', die het voorwerp uitmaakt van de klacht van P.L.

Aan de onderzoekscel van de VRM werd gevraagd om de desbetreffende trailers te onderzoeken.

3. VMMA heeft met een brief van 5 september 2011, ontvangen door de VRM op 6 september 2011, gereageerd op de voornoemde klacht.

4. De beslissing om ambtshalve een procedure op tegenspraak op te starten wordt samen met de bevindingen van de onderzoekscel bij aangetekende brief van 19 september 2011 aan VMMA meegedeeld.

5. VMMA bezorgt schriftelijke opmerkingen aan de VRM met een brief van 4 oktober 2011.

6. De klager en VMMA zijn rechtsgeldig en aangetekend uitgenodigd voor de hoorzitting van 17 oktober 2011.

De partijen worden op 17 oktober 2011 gehoord door de Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen van de VRM: de klager in eigen persoon. VMMA wordt vertegenwoordigd door de heer Sven Van Damme.

7. Zowel de klacht van P.L. (dossier nr. 2011/021) als de ambtshalve procedure tegen VMMA (dossier nr. 2011/025) worden beiden op 17 oktober 2011 behandeld, waarna de dossiers worden samengevoegd.

TOEPASSELIJKE REGELS

8. Artikel 42 van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie (hierna: het Mediadecreet) luidt als volgt:

“Lineaire televisieomroeporganisaties mogen geen programma's uitzenden die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen ernstig zouden kunnen aantasten, met name programma's waarin pornografische scènes of beelden van nodeloos geweld voorkomen.

Deze bepaling geldt ook voor andere programma's die schade kunnen toebrengen aan de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen, tenzij door de keuze van het tijdstip van uitzending of door technische maatregelen wordt gewaarborgd dat minderjarigen in het verzorgingsgebied of zendgebied de uitzendingen normaliter niet zullen zien of beluisteren.

Als dergelijke programma's ongecodeerd worden uitgezonden, moeten ze voorafgegaan worden door een akoestische waarschuwing of moeten ze gedurende de hele uitzending herkenbaar zijn aan een visueel symbool.

De bepalingen van het eerste en het tweede lid gelden ook voor aankondigingen van programma's die uitgezonden worden door lineaire televisieomroeporganisaties”.

Beoordeling

9. Over de ontvankelijkheid van de klacht

Bij toepassing van artikel 218, § 3, van het Mediadecreet doet de Kamer voor onpartijdigheid en de bescherming van minderjarigen van de VRM uitspraak over geschillen die gerezen zijn naar aanleiding van de toepassing van o.a. artikel 42 van het Mediadecreet.

Artikel 220, § 2, van het Mediadecreet bepaalt dat een klacht op straffe van onontvankelijkheid uiterlijk de vijftiende dag na datum van de uitzending van het programma moet ingediend zijn door eenieder die blijkt geeft van een benadeling of een belang.

De termijn binnen dewelke de klacht moest te worden ingediend, werd door P.L. gerespecteerd.

Op de hoorzitting verklaart P.L. dat hij de vader is van een elfjarig kind. Op het moment van de uitzending van 'Ken Park' op JIM was zijn kind nog wakker en met hem tv aan het kijken. Hieruit volgt dat de klager blijkt geeft van het vereiste belang.

De Kamer beoordeelt de klacht ontvankelijk.

10. Over de grond van de zaak

10.1. De film 'Ken Park'

10.1.1. VMMA betwist niet dat de film 'Ken Park' op 3 juli 2011 om 20u30 op JIM is uitgezonden.

Volgens VMMA schetst de film een rauw portret van Californische pubers uit disfunctionele gezinnen die hun lege dagen vullen met dingen waarmee volwassenen hun kinderen niet graag associëren. Het is een film over emotionele verwaarlozing, uitzichtloosheid en troost. VMMA geeft toe dat de film inderdaad een aantal expliciete scènes met seks en geweld bevat.

De aanwezigheid van deze expliciete scènes, is de reden waarom de uitzending initieel was ingepland op 9 juli 2011 om 22u, aldus de VMMA. Aangezien de zomer een drukke periode is voor JIM, gelet op de vele

muziekfestivals, is het programmaschema echter aan 'last minute' verschuivingen onderhevig. De film 'Ken Park' is dan ook naar voor geschoven om plaats te maken voor de rerun van 'Rock Werchter'. Hierdoor is de film per vergissing om 20u30 uitgezonden.

VMMa wenst er toch op te wijzen dat, ondanks de vergissing van aanvangsuur van de film, om 20u30 geen kinderen onder de 12 jaar meer naar JIM kijken.

10.1.2. Artikel 42 van het Mediadecreet bevat enerzijds een absoluut verbod op uitzendingen die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen "*ernstig zouden kunnen aantasten*" en anderzijds een relatief verbod met betrekking tot uitzendingen die "*schade zouden kunnen toebrengen*".

Uitzendingen die onder het relatieve verbod van artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet vallen mogen, krachtens artikel 42, derde lid, toch worden getoond indien ofwel door technische maatregelen (codering) ofwel door de keuze van het tijdstip van uitzending wordt gewaarborgd dat minderjarigen de uitzendingen normaliter niet zullen zien of beluisteren. Bij dergelijke ongecodeerde uitzendingen moet bovendien, naast de keuze van het tijdstip van uitzending, een akoestische waarschuwing of visueel symbool worden gebruikt.

Aangezien de klacht met name het ongepaste uitzenduur van de film vermeldt, zal voor de beoordeling van de voorliggende klacht de toetsing derhalve gebeuren op basis van artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet.

De Kamer heeft vastgesteld dat de film expliciete beelden van seks en geweld bevat. Enkele voorbeelden:

- 'Ken Park' vangt aan met een fragment waarbij een tiener zich in een skatepark met de glimlach door het hoofd schiet. Daarbij wordt van dichtbij getoond hoe het bloed uit de jongen zijn hoofd spat;
- in een volgende scène is te zien hoe een tienerjongen de moeder van zijn vriendin oraal bevredigt;
- twee tieners worden betrappt tijdens het vrijen door de vader van het meisje, waarna de vader de vastgebonden jongen in elkaar slaat;
- een ander fragment toont een masturberende jongen, terwijl hij zichzelf wurgt met de band van een kamerjas. De ejaculatie wordt in close-up gefilmd;
- een jongen wordt tijdens het slapen onder de boxershorts betast door zijn dronken vader;
- in een bepaalde scène vermoordt een tiener zijn grootouders met een mes, terwijl ze liggen te slapen. De jongen komt daarbij onder de bloedspatten te zitten. Hij krijgt een erectie door het plegen van de moorden;

- expliciete beelden tonen twee tienerjongens en een tienermeisje tijdens het vrijen.

Uit deze voorbeelden blijkt onder meer duidelijk dat in de film 'Ken Park' frequent seksuele gedragingen voorkomen. De seksuele handelingen worden nadrukkelijk in beeld gebracht, door onder meer het langdurig tonen van erogene zones en het gebruik van close-ups. Daarbij zijn ook de genitaliën vaak duidelijk zichtbaar.

Jonge kinderen kunnen deze heftige seksuele handelingen nog niet goed interpreteren, waardoor misverstanden mogelijk zijn die jonge kinderen bv. angstig en ongemakkelijk doen voelen of onzeker maken over volwassenen in hun omgeving.

Kinderen vanaf 12 jaar – bovendien ook minderjarigen die volop in seksuele ontwikkeling zijn – begrijpen wel langzamerhand de beelden, maar kunnen daarom nog niet steeds de verstrekte informatie plaatsen of vatten. Mogelijks vormen ze zich een onrealistisch beeld over wat seks inhoudt.

Net zoals alle andere processen, is de ontwikkeling van de seksualiteit leeftijdsgebonden en het is daarom erg belangrijk dat de informatie die wordt verstrekt ook leeftijds- en ontwikkelingsadequaat is.

Het geweld dat eveneens nadrukkelijk in de film aanwezig is, is zeer indringend. In de scène waarin de jongen zijn grootouders vermoordt, wordt expliciet getoond hoe hij hen tijdens hun slaap met een groot mes neersteekt. Daarbij spat het bloed in het rond. De dader voelt geen wroeging en wordt zelfs opgewonden van deze daad. Ook de scène van de zelfdoding, al meteen bij het begin van de film (herhaald) en verklaard op het einde van de film, toont een tafereel dat gruwelijk is, maar tegelijk zelfdoding als een oplossing of uitweg voor problemen van jongeren suggereert.

Geweld op televisie kan verschillende schadelijke gevolgen hebben voor minderjarigen, zoals agressie aanwakkeren en leiden tot afstomping voor geweld. Een element dat deze schadelijke gevolgen zeker versterkt is het hoge realiteitsgehalte waarmee het geweld in beeld is gebracht; de film gaat niet over actiehelden, maar toont 'herkenbare' tieners.

Verder stelt de Kamer vast dat de film 'Ken Park' via Kijkwijzer, het classificatiesysteem dat in Nederland wordt gebruikt om onder meer films te voorzien van informatie over hun mogelijke schadelijkheid voor jeugdigen, volgend classificatieresultaat krijgt: let op met kinderen tot 16 jaar, omwille van geweld en seks¹. Deze classificatie door Kijkwijzer/Nicom als +16 impliceert dat de Nederlandse omroepen dit programma enkel mogen uitzenden tussen 22u en 6u.

¹ Zie website Kijkwijzer: <http://www.kijkwijzer.nl/index.php?id=26&i=49812>.

In Frankrijk werd de film door de Raad van State gekwalificeerd als niet-geschikt voor minderjarigen jonger dan 18². Als reden wordt gegeven dat de seksscènes niet gesimuleerd en bijzonder rauw en expliciet zijn. Andere scènes vermengen seks en geweld. De Franse Raad van State merkt nog op dat de film geen pornografisch karakter heeft noch aanzet tot geweld, gezien het thema en de vormgeving van de film.

Gelet op het voorgaande is de Kamer van oordeel dat de film 'Ken Park' minstens van dien aard is dat hij schade kan toebrengen aan de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen overeenkomstig artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet.

Gelet op deze vaststelling van een duidelijke inbreuk op artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet en mede gelet op de formulering van de klacht door de klager, acht de Kamer het *in casu* niet nodig om de uitzending van de film op JIM te beoordelen vanuit het perspectief van artikel 42, eerste lid, van het Mediadecreet, hoewel er mogelijks aanwijzingen zijn dat de film de ontwikkeling van minderjarigen ernstig zou kunnen aantasten, met name vanwege enkele scènes die als pornografisch kunnen aangemerkt worden of beelden van nodeeloos geweld tonen.

10.1.3. In toepassing van artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet dient de Kamer na te gaan in hoeverre door de keuze van het tijdstip van uitzending of door technische maatregelen werd gewaarborgd dat minderjarigen de uitzending normaliter niet konden bekijken.

De film 'Ken Park' is uitgezonden om 20u30. VMMA beweert dat, op basis van kijkcijfers, de avond van de uitzending van de film geen kinderen van jongeren dan 12 jaar naar JIM hebben gekeken.

Volgens de Kamer was er echter niet gewaarborgd dat minderjarigen de film normaliter niet zouden zien.

Aangezien het op 3 juli 2011, de dag van de uitzending van de film, zomervakantie was, waren vele kinderen om 20u30 nog niet naar bed. Dit was ook het geval met het kind van de klager. De kijkcijfers die zijn voorgelegd op basis van een kijkerspanel van beperkte omvang, volstaan niet om dit te weerleggen.

De bewering van VMMA dat de uitzending van de film initieel gepland was op een latere datum en met een later aanvangsuur – op 9 juli om 22u – en dat er een 'last minute' verschuiving is geweest, kan niet worden aannemelijk gemaakt, laat staan voldoende bewezen. Aangezien onder meer voor de tv-bladen de programmatie tot twee weken voor de uitzending moet worden meegedeeld kan er niet echt sprake zijn van een verschuiving op het laatste moment, waarbij geen tijd meer was om

² RvS Frankrijk 4 februari 2004, nr. 261804, <http://www.conseil-etat.fr/node.php?articleid=1076>.

maatregelen te nemen. Daarenboven kondigen ook de trailers die werden aangeleverd de film aan met aanvangsuur 20u30.

De omroeporganisatie had dus, op een uur waarop een breed publiek kan bereikt worden, de nodige voorzorgen kunnen en moeten nemen om geen leeftijdsinadequate beelden uit te zenden die schade kunnen toebrengen aan de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen. Aangezien de omroeporganisatie wel op dit tijdstip de bedoelde beelden heeft uitgezonden, had deze via technische maatregelen moeten waarborgen dat minderjarigen dit programma normaliter niet konden bekijken. Dit is niet gebeurd.

VMMA verklaart dat bij uitzending van de film op een tijdstip later op de avond evenmin een akoestische waarschuwing of visueel symbool zou zijn toegevoegd.

Hieruit volgt dat de bepalingen van artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet niet werden nageleefd bij de uitzending van de film 'Ken Park' om 20u30 en dat door VMMA een inbreuk is gepleegd op de verbodsbepaling in dit artikel.

10.2. De trailers bij de film 'Ken Park'

10.2.1. VMMA geeft aan dat bij de film 'Ken Park' twee trailer-versies werden geproduceerd: een versie voor uitzending na 22u en een versie voor uitzending vóór 22u waaruit expliciete beelden werden verwijderd.

Wat de trailer voor uitzending vóór 22u betreft, zegt VMMA dat artikel 42 van het Mediadecreet niet wordt geschonden, zoals wordt bevestigd door de onderzoekscel van de VRM.

Aangezien de onderzoekscel zich, m.b.t. de trailer bestemd voor uitzending na 22u, in haar rapport beperkt tot een beschrijving van de inhoud ervan, is het volgens VMMA niet mogelijk om enig verweer daarover te voeren.

VMMA verklaart verder op de hoorzitting geen gegevens meer te hebben over de tijdstippen waarop de beide trailers in de praktijk zijn uitgezonden. VMMA bewaart een kopie van haar omroepsignalen immers niet langer dan een maand, zoals opgelegd in artikel 234, derde lid, van het Mediadecreet.

10.2.2. Aangezien de Kamer geen gegevens heeft over het (tijdstip van) uitzenden van de aangeleverde trailers, kan ze zich niet uitspreken over een mogelijke schending van artikel 42 van het Mediadecreet aangaande de trailers.

Echter, uit het feit dat VMMA twee verschillende trailers heeft gemaakt bij de film, één geschikt voor uitzending vóór 22u en één voor uitzending na 22u, blijkt nogmaals, dat VMMA beseftte dat de film niet geschikt was voor minderjarigen.

10.3. Sanctie

Bovenstaande elementen tonen aan dat VMMA een manifeste inbreuk heeft gepleegd op artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet door het uitzenden van de film 'Ken Park' op JIM op 3 juli 2011 om 20u30. De programmering gebeurde niet enkel op een tijdstip waardoor niet was gewaarborgd dat minderjarigen de film normaliter niet konden zien, ook ontbrak de nodige akoestisch waarschuwing voorafgaand aan de film dan wel het tonen van een visueel symbool gedurende de hele uitzending, zoals bedoeld in artikel 42, derde lid, van het Mediadecreet.

Bij het bepalen van de sanctie kan de Kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen van de VRM ook niet voorbijgaan aan volgende elementen.

VMMA geeft toe dat de film 'Ken Park' mogelijk schadelijk is voor minderjarigen, maar heeft de film niettemin om 20u30 geprogrammeerd, op de jongerenzender JIM die, aldus de aankondigingen op de website van JIM, een *"herkenbare wereld creëert" en "op een originele en eigenzinnige manier (beantwoordt) aan wat jongeren willen"*³.

De bewering dat de vroege programmatie om een vergissing en een verschuiving op het laatste moment zou gaan wordt door VMMA niet voldoende aannemelijk gemaakt en wordt zelfs tegengesproken door de chronologie van de feiten.

In hoofde van VMMA werden reeds inbreuken op artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet vastgesteld: beslissing nr. 2010/041 van 28 september 2010 en beslissing nr. 2008/021 van 26 februari 2008.

Gelet op de aard en de ernst van de inbreuk is een administratieve geldboete van 12.500 euro bijgevolg een gepaste sanctie.

OM DEZE REDENEN, DE VLAAMSE REGULATOR VOOR DE MEDIA

Verklaart de klacht van de P.L. ontvankelijk en gegrond.

Stelt in hoofde van NV Vlaamse Media Maatschappij een inbreuk vast op artikel 42, tweede lid, van het Mediadecreet.

Legt, overeenkomstig artikel 229, 4°, van het Mediadecreet, NV Vlaamse Media Maatschappij daarvoor een administratieve geldboete van 12.500 euro op.

³ <http://www.vmmtv.be/jim>

Aldus uitgesproken te Brussel, op 17 oktober 2011.

M. VAN LOKEREN
griffier

J. KAMOEN
voorzitter

Tegen deze beslissing kan beroep tot nietigverklaring worden aangetekend bij de Raad van State. Dat beroep moet worden ingesteld bij aangetekende brief binnen zestig dagen na de kennisgeving, overeenkomstig de bepalingen van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het besluit van de regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.